

Marika Agu

Teater N099

Meediumiülesus kaasaegses kunstis tingib selle, et tööd ei taha püsida raamis ega postamendil. Ka skulptori ja installatsioonikunstniku Eike Epliku näitustele on omane ruumi hõlmav loogika. Tema mitme näituse puhul on olnud tunne, nagu siseneks pealtvaatajana pooleliolevasse stseeni, mistõttu arvan, et Epliku loominguga eksponeerimiseks polegi asjakohasemat kohta kui teatrisaal. Tema loodud skulptuurid tahavad ringi liikuda ja meile esineda.

Vaadeldes Epliku loodud objektide paigutust ja aimates nende repliike, tekib peas fantasmagooriline narratiiv, millel ei ole otsest algust ega lõppu. Seepärast ei ole üksik-elemendid ka eraldi pealkirjastatud, kõike esitatut peab vaatama korraga ja omavahelises suhtes. Teisalt võib neid kompositsioone vaadata kui lavastuslikke natüürmorte, kus asju näidatakse ainult nende parimast küljest.

Kunstnik on loonud biomorfsete vormide kujul spetsiifilise sõnavara, mida ta konteksti järgi jõudumööda täiendab ja taaskasutab – eelmisest näitusest Berit Talpsepp-Jaanisooga on üle kantud hobuse pea, millest püüavad inimkäed välja saada. Kui varem eksponeeriti seda üksikult postamendil, siis siinkohal suhestub hobune sümbolsete rakmete toel kaarikul asetseva büstiga, üle mille on heidetud lina. Nende omavahelist mõistukõne jälgib antropomorfne portselankuju tribüünil.

Kunstnik mängib elementidega Antiik-Kreeka mütoloogiast, kus esineb mitmeid inimesest ja loomast kokku pandud tegelaskujusid. Teatrisaal teose eksponeerimise kontekstina viitab omakorda muinaskreeklastele, kelle jaoks oli teater ühiskondliku elu üks olulisi tugipunkte ja edendajaid. Suuline kõne oli peamine kommunikatsiooni ja lugude esitamise viis ning seda eelistati kirjasõnale, kuna arvati, et sel puudus võime areneda ja kasvada.

Kunstniku sõnul on tänapäevase teatri lavastused tihtilugu jooksnud seest tühjaks, jättes järele üksnes tühja dekoratsiooni, mille vaataja täidab individuaalsete mõtete ja emotsioonidega. Huvitav, kas ja kuidas see seisukoht muutuks, kui Eplik näeks lavastuste köögipoolt, tehes kaastööd stsenograafina? Mulle tundub, et talle sobiks see.

6.–15. oktoober 2016

Eike Eplik

LAVASTUS

Skulptuuriinstallatsioon, portselan, kips, puit, kuld, erinevad materjalid

V Artishoki Biennaal

Liisi Aibel

Teater N099

Eplik ütleb, et Teater N099 kammersaali loodud installatsioon on kollaaž tema isiklikest teatrielamustest – headest ja halbadest, väljapeetutest ja labastest, igavatest ja meelelahutuslikest hetkedest publiku liikmena. Tema töö võtmepunkt on sõna „lavastus”, millega ta oma installatsiooni on pealkirjastanud. Nimega ühes annab ta teosele sisu, mis vaatajate jaoks – pealkirjastatuna – kannab endaga kaasas kõike, mis seostub selle teatrisündmuse kultuuriloolise tähendusväljaga. Kas teisiti nimetatuna oleks saalis hoopis teistsugune teos? Küllap jah. Kuid mis siis teeb lavastuse hetkest, mil ühes ja samas aegruumis saavad kokku vaatajad ja Epliku installatsioon? Kas ainuüksi see, et teos on paigutatud lavale, vaatajail on võimalus võtta istet publikutõusu nummerdatud kohtadel ja sündmus on ühekordne, unikaalne nagu teatrietenduski? Või on ka sisus olemas see miski, mis „Lavastuse” lavastuseks muudab?

Publiku ees on üks tardunud stseen, nii-öelda teatriportree. Ühel ajal nii klassitsistlikult väljapeetud ja barokselt kometne kui ka tänapäevaselt kontseptuaalne – Eike Epliku kunstniku olemuse kvintessents. Silmitu publik vaatab, kuidas kaarik müstilise naise juhtimisel üle lava kihutab. Stseen on esmapilgul lihtne, kiiresti haaratav, kuid pikemaajalisemal jälgimisel muutub ta – paradoksaalselt – aina suletumaks ja abstraktsemaks. Selle arusaamiseni jõudmine käivitab vajaduse hakata kunstniku teosesse jäetud „valgeid laike” oma kogemuste ja teadmistega täitma, mis viib ühel hetkel selleni, et laval pole mitte enam kunstniku, vaid kõigi vaatajate isiklik teatrielamuste kollaaž. Võib-olla on banaalne seda tõdemust siia üldse kirja panna – ometi peaks ju samasugune protsess toimuma iga kunstiteost enese jaoks mõtestades, kuid arvan, et selle taaskord rõhutamine ja lahtikirjutamine on Epliku teose vastuvõtu juures esmatähtis, sest ilma selleta ei juhtu tänapäeval teatrisaalis mitte midagi ning elamus jääb kurva ja üksikuna õhku rippuma nagu käest lipsanud õhupall, mida on küll ilus vaadata, aga võimatu haarata.

6.–15. oktoober 2016

Eike Eplik

LAVASTUS

Skulptuuriinstallatsioon, portselan, kips, puit, kuld, erinevad materjalid

V Artishoki Biennaal

Eero Epner

Teater N099

Mu märkmed on kuhugi kadunud. Telefonis on ainult üks foto säilinud, aga sellelt pole midagi näha. Vajutasin midagi valesti – näha on vaid üks suur valge laik selle koha peal, kus peaks olema skulptuur. Ma ei tea isegi, kas see on skulptuur. Ma mäletan, et kui ma läksin ruumi, hakkas mul kõhe. Ma olin kuulnud uuest skulptuurist, käinud aeg-ajalt ja võimaluste piires vaatamas, ma arvasin, et ma olen see, keda võiks nimetada *teadlikuks vaatajaks*. Aga uue skulptuuri puhul ei saa olla kunagi päriselt kindel, millest sa teadlik peaksid olema.

Kunagi, ma mäletan, tundus mulle kogu skulptuurikunst konkreetsena. Temast oli võimalik aru saada nii, nagu saadakse aru liikluseeskirjadest, mille tähendust konteksti muutudes küll korrigeeritakse, kuid seda väikesel skaalal. Skulptuur tundus ratsionaalne ja sel moel ülevana, nagu on ülev puhaste vormidega sammaskäik, mille vahele langevad päikeseloojangust tekkivad varjud. Vahel tundus skulptuur isegi funktsionaalne: mõeldud millegi mäletamiseks või kellegi pühitsemiseks. Temas oli palju plusse, kuid ma ei arvanud, nagu võiks skulptuur olla *mõistatus*.

Mul oli kõhe. Ma istusin tribüünil ja vaatasin hobuse pead, kelle kõrvadest turritas midagi välja. Ja siis tuli mulle meelde üks asi.

Olen Münchenner Kammerspiele juugendrohelistes teatrissaalis. Laval mängib keelpillikvartett, ühe noodipuldi taga istub mees, hiljuti vaimuhaiglast vabanenud näitleja, kes loeb noodipuldilt säärase intensiivsusega teksti, et tema sülg lendab prožektorikiires sillerdades üle lava. Ma tunnen erinevaid asju: haledust inimkonna vastu, uudishimu näitleja saladuse vastu, hirmu, kuhu siit edasi minnakse. Ma ei väljenda ühtegi neist tunnetest. Minu ees on valgete peade rida, need on väarikad Baieri kodanikud, viisakad ja intelligentsed. Ma olen üks neist, me jagame paratamatust olla ühe publiku liikmed ja Lääne-Euroopa moodsa teatrivaatamise rituaal hoiab mind sotsiaalse käitumise normides. Teine inimene rebib ennast minu ees tükkideks ja ma istun, käed rahulikult põlvedel.

Ma tean, milline ma välja näen. Olen vahel paar korda vaadanud lava tagant publiku nägusid. Seal nad istuvad. Oma võib-olla emotsionaalselt kõige kaitsetumal hetkel mõne etenduse lõpus, mil nende ette toodud kunstiteos neid liigutab, istuvad nad rangelt, ratsionaalselt, isegi funktsionaalselt nagu skulptuurid. Nende riided on triigitud, nende kehad on kontrollitud, ja kujundi lõppedes alustavad nad oma käte rütmilise kokkulöömisega. Ma olen olnud sadu kordi üks neist, käitunud samamoodi – nagu skulptuur. Ja ometi ma tean, et neis kõigis on sel hetkel, kui nad tribüünile istuvad, olemas mingi salapära, mis ulatub väljapoole sotsiaalseid norme. Teater oma rituaalidega muudab vaataja alati korrastatud ja tsiviliseeritud olendiks, ehitab fassaadi, mille tagant otsib seesama teater aga alati salapära, tumedat, kujutlusvõimele allumatut inimest, kelle mõistatus on habras nagu kuumuses mõranev portselan.

6.–15. oktoober 2016

Eike Eplik

LAVASTUS

Skulptuuriinstallatsioon, portselan, kips, puit, kuld, erinevad materjalid

V Artishoki Biennaal

Eik Hermann

Oodates sõnu II

Teater N099

A: Ma ei oska selle teose kohta midagi kirjutada.

B: Mis mõttes „ei oska“?

A: No ei oska. Vaatan seda ja ühtegi mõtet ei teki, lihtsalt meeleolu.

B: Mis meeleolu?

A: Kummastus vist. Siin on palju elemente ja materjale ja motiive koos, mis kõik on omaette toredad. Ma vaatan seda ja midagi justkui tekib, rida mõjuvirendusi. Aga need ei koonu selgeks tähenduseks.

B: No siis kirjuta sellest. Meelita mingi teemaarendus siit välja, 2500 tähemärki ju ikka kokku saad. Üks mõte viib teiseni, kuni lõpuks ongi jutt koos.

A: See oleks inimeste petmine.

B: Kuidas nii?

A: Noh, et kirjutad ja nemad pühendavad sellele aega. Üritavad mõista, aga tegelikult polegi midagi mõista, sest mul polegi midagi ütelda. Õigemini, ma lausa ei taha midagi ütelda.

Tahaks, et oleks lihtsalt see teos ja et minu sõnu ei oleks selle kõrvale vaja.

B: Aga sa ju lubasid korraldajatele, et sa kirjutad. Lisaks vastutus kunstniku ees.

A: Lubasin jah, aga ei tule välja.

B: Mis sa ronisid siis sinna biennaalile? Tahtsid ennast huvitavaks teha? Jätta muljet mitmekülgsest isiksusest ja nii?

A: Vist küll, jah.

B: Oled sa üldse isiksus?

A: Seda veel uuritakse.

B: Rohkem nad sind ei kutsu.

A: Küllap vist.

B: Paha lugu.

A: Kuigi lootus jääb

B: Vaevalt küll.

A: Vaevalt küll jah.

A: Kas alati peab olema midagi kirjutada?

B: Mitte tingimata.

A: Kas see, kui mul ei ole teosest midagi kirjutada, tähendab, et teos on halb?

B: Mitte tingimata.

A: Või tähendab see lihtsalt, et mulle teos ei meeldi?

B: Mitte tingimata. Kuigi: kui sa ei oska teosest midagi kirjutada ja sa tunned, et sa peaksid, siis see võib tekitada ebameeldivustunnet, mille sa võid omistada teosele.

A: Kas see, et ma ei oska teosest midagi kirjutada, tähendab, et see ei mõju mulle piisavalt?

B: Mitte tingimata. See võib tähendada lihtsalt, et sa ei oska oma kogemust sõnadesse panna.

A: Kas see tähendab, et ma olen halb kirjutaja?

B: Võib-olla.

A: Erialast haridust mul ju ka pole.

B: See võib ka eelis olla. Värske kõrvalpilk ja nii.

A: Mis värskest pilgust sa räägid, kui ma ei oska midagi kirjutada?

B: See võib tähendada ka, et teos avaldab sõnastamisele sedavõrd suurt vastupanu. Et see ongi päris kunstiteos, mitte mingi tõlgendamise toormaterjal.

A: No ma ei tea.

B: Niikuinii räägitakse liiga palju. Ja liiga vähe on selliseid teoseid, mis oleksid tummad. Et isegi, kui enne oli suur jututuju, siis astud saali – ja korraga ei taha enam midagi ütelda.

A: No ma ei tea. Võib-olla. Õnneks on üheksa kriitikut veel.

6.–15. oktoober 2016

Eike Eplik

LAVASTUS

Skulptuuriinstallatsioon, portselan, kips, puit, kuld, erinevad materjalid

V Artishoki Biennaal

Liisa Kaljula

Teater N099

K u
i p alu
da kaas
aegsel ku
nstnikul kir
jel'dada oma
liistu dega sed
a, mis sünnib teat
ris, siis teostab ta kül
lusliku dramaatilise stsee
ni tormava hoburakendi ja p
imeda kaarikujuhiga. Et valda p ä
ästa intriigi, katab ta rakendijahi p
ea sünge rätikuga, ase tab kaa
rikule kollase sam
etk ardiina ja p
an eb s elle vah
elt pai stma b
lon di pat siot
sa ja v äi ke
se edeva kä
ek es e.

6.–15. oktoober 2016

Eike Eplik

LAVASTUS

Skulptuuriinstallatsioon, portselan,
kips, puit, kuld, erinevad materjalid

V Artishoki Biennaal

Jan Kaus

Teater N099

Peale Giza püramiidide pole antiiksetest maailmaimedest suurt midagi alles. Paar fragmenti Artemise templist, mõned tükid Pharose tuletornist, mille hävitas maavärin. Sama loodusnähtuse tõttu lagunes Halikarnassose mausoleum, mis siiski suutis kuusteist sajandit vastu pidada ja ümbritseva linna üle elada. Selle peaaegu viiekümnemeetrise ehitise otsas troonis uhke neljahobuserakend. Pergamoni muuseumis on võimalik vahtida ühele pooleldi säilinud Halikarnassose mausoleumi hobusele otse silma. Võib fantaseerida, et kui hobune oskaks rääkida, võiks ta öelda, et kõik, mida inimese käed on vorminud, peab varem või hiljem hävinema. See meenus mulle, kui vaatasin Eike Epliku hobusepead, mis ütleb hoopis vastupidist: kõigele, igasugusele ainele, mida saame kombata, on võimalik anda vorm. Enamgi: kui kombatakse väljast, kombatakse ühtlasi ka seest; võimalused leitakse justkui kusagilt materjali keskpunktist, kust aine hakkab inimkäte abil teostama oma potentsiaale. Epliku hobune on tardunud hetkes, kui vormimine on pooleli, materiast pole veel saanud ajalugu. Ometi näitavad hobusest ilmuvad käed – mis ühtlasi aitavad hobusel endal ilmuda –, aga ka saalis asuvad abstraktsed biomorfsed skulptuurid, kuidas ajalugu eksisteeribki tänu sellele, et miski leiab ja omandab pidevalt vormi, et millestki abstraktselt saab konkreetne ja vastupidi. Miski on alati pooleli, meid ümbritsevad ühtaegu kõnekad ja krüptilised detailid, me kasutame nende kompamiseks keha ja meeli. Me ei tea, kas me heidame pilke ja riidetükke lõpetatule või pooleliolevale. Polegi vist suurt vahet, elamine jätab jälgi, et tekitada uusi. Alati on materias peidus käed, mis ainult ootavad, et nad saaksid ainet vormida, seda juhtida – umbes nagu Mausolus oma hobuseid. See tõsiasi pole mitte kaheksas, vaid esimene maailmaime.

6.–15. oktoober 2016

Eike Eplik

LAVASTUS

Skulptuuriinstallatsioon, portselan, kips, puit, kuld, erinevad materjalid

V Artishoki Biennaal

Kaarin Kivirähk

Teater N099

/Ma olen Tartu Ülikooli õppehoones ja loen kultuurilehte, mille viimase numbri näppasin tasuta ajalehtede korvikesest. Jalgrattaparkla oli jälle täis. Lembitu Konsumis on Karli õlu alla hinnatud 40 senti peale. Kuldsed lehed Toomemäel. Tartu ei maga./

Intervjuu Geeniuslega

Kohtume Geeniuslega Genklubi kohvikus. Suurest näitlejast ja lavastajast, kes igal õhtul teatrisaalis sadu südameid kiiremini põksuma paneb, on siin hubases kohvikus järel tagasihoidlik suurde salli mähkunud noormees, kes vaikselt, roheline tee tass pihku surutud, minu küsimustele vastab. Liiga kiirelt on tema jaoks tulnud edu ja tunnustus. Ise peab ta ennast veel vaid lihtsaks poisiks, kes alati maailma asjadest aru ei saa. Räägime temaga elust, teatrist ja armastusest.

(Kuna toimetust pidas vajalikuks intervjuu väljaandmist täies mahus, siis teeme seda kunstikülgedel arvelt, mistõttu puhume veidi ka kunstijuttu.)

[...]

Kuidas on sinu suhted teiste kunstiliikidega, näiteks kaasaegse kunstiga?

(Geenius vajub hetkeks mõttesse)

Kaasaegne kunst ... See on huvitav küsimus. Teater on nii palju kaasaegselt kunstilt saanud ja vastupidi. Vahetevahel küsin ma üldse, miks me räägime neist erinevates terminites, kas pole kunst alati üks tervik. Ilmselt on see aga mingil põhjusel vajalik. Ma ei käi tegelikult nii palju kunstinäitustel, kui võiksin. Ja sellel on muidugi põhjus. Kunst ei ole minu jaoks ikkagi see, erinevalt teatrist ei usu ma kaasaegset kunsti, minu jaoks on see tihti nii võõras ja nii võlts.

Mida arvad Eike Epliku teosest "Lavastus", mida hiljuti näidati Teater N099 kammersaalis ja mis proovis skulptuuri kaudu kujutada teatrit?

Minu jaoks oli see väga huvitav lähenemine teatrile. Võimas, et üks kunstnik leiab endas selle julguse kujutada skulptuuris, mis oma liikumatuses on teatrist ju niivõrd erinev, teatri tõelist olemust. Ehk veidi liiga ambitsioonikas, seda tõesti. Mind võlus selle teose poeesia, mida kunstnik oli üritanud saavutada. Aga muidugi teatri poeetikat see ületada ei suutnud. Minu jaoks.

(Geenius võtab lonksu teed)

Teater on ikkagi minu jaoks elu alus. Teater on ilmselt poeetilisem kui kaasaegne kunst. Vaid seal saab tekkida kontakt mingi kõrgema jõuga. Ma arvan tegelikult, et jumal valis välja just teatri, kui Kunsti Inimesele tõi. Ja ma ei räägi siin ühegi religiooni jumalast, vaid sellest väest, mis meis igaühes on peidus.

Mis on siis sinu jaoks elus kõige olulisem, kas tõesti teater?

Kõige olulisem – jah, see on selline tunnetuslik küsimus, mitte mõistusepärane. Armastus ilmselt on ikkagi kõige olulisem. Aga ma ei ütleks, et see tähendaks armastust näiteks ühe naise vastu. Armastust on maailmas nii palju, et selle suunamine ühele punktile oleks kõrvetavalt valus. Ma olen näitleja. Minul on tunded ainult laval. Armastus teatri vastu on aga midagi muud. Oluline on südame kutse järgmine, just teatritöö on see, mis aitab mõistuse ja südame häält harmooniasse viia. Vaid nii on võimalik jõuda katarsiseni.

Eike Eplik

LAVASTUS

Skulptuuriinstallatsioon, portselan, kips, puit, kuld, erinevad materjalid

6.–15. oktoober 2016

V Artishoki Biennaal

Eha Komissarov

Teater N099

Tetraalsus pole ainult teatri omand

Eike Epliku töö on keeruline ja veidi segane ning arvatavasti saab Eplik kirjutajatelt kümme erinevat seisukohta. Kindlasti teeb see teda õnnelikuks, sest töösse on labürintides ekslemine sisse kirjutatud.

Korrektne oleks rääkida Epliku teosest kui installatsioonist, milles kohati domineerib tugev skulptuurielement. Pean viimast väga oluliseks, sest ta annab tooni, kuigi installatsioon püüab seda varjata. Lühidalt öeldes oleks meil tegemist ühe füüsilise liikumisega seotud kujundiga – pingutusest puhevil ninasõõrmetega hobusega, kelle pürgimus lendu tõusta on valgest kipsist meeldejäädvalt modelleeritud. Hobuse koormat võrdleks (teatri) vankriga, et oleks kergem selles hapras, fragmentidest kokkuliidetud installatsioonis orienteeruda. Sellest kirjeldusest näeb, et töö on hõivatud teatriga seotud kujundite ja märkide klassifitseerimisega. Eike Epliku „Lavastus” on minu seisukohalt huvitav hoopis teisest vaatekohast, sest sain tööd vaadates lõpuks aru, millise määrani mõjutavad skulptoreid nende vahendite kogukondlikkus ja ajaloolisus. Skulptor erinevalt fotokunstnikust ei tee töid iseenda lõbuks – selleks on tegemist liiga raske asjaga. Ta meelitab ja rahuldab oma publikut sellega, mida too juba teab. Otsiksin hobune-vanker-fantaasiate lätteid 19. sajandi suurte ooperimajade fassaadidelt või sealtkandist. Just seal kujundavad skulptori ja tema aine suhet suhtumine minevikku, mis on oma põhiosas sentimentaalne ja seotud teatraalsete objektidega.

Vankrist saab üksnes tingimisi rääkida laialivalguva objektide hulga tõttu. Need osalt gootilikud kujundid ja sümbolid peaksid kuidagi puudutama teatri tegevust grupi-fantaasiate väljastajana, ent ma valisin sellise väljendi peamiselt põhjusel, et see meeldib mulle. „Metafoori peamiseks ülesandeks on võimaldada ühe kogemuse mõistmist teise kogemuse varal,” väidavad G. Lakoff ja M. Johnson raamatus „Metafoorid, mille järgi me elame” (1908/2011). Eike Eplik puistab kujundeid ja metafoore nagu küllusesarvest ja tema isiklik pöörane kogemusviis muudab ruumi läbistamatuks.

6.–15. oktoober 2016

Eike Eplik

LAVASTUS

Skulptuuriinstallatsioon, portselan, kips, puit, kuld, erinevad materjalid

V Artishoki Biennaal

Alvar Loog

Teater N099

Eepiline feil

Astun saali. See on segadus esimesest silmapilgust. Puhas kunst lööb mu pea kohal lainetena kokku, tekitades uppuja tunde. Vaatan seda installatsiooni nagu aborigeen tähelaeva ja saan aru ainult sellest, et ma mitte millestki aru ei saa. Kõik minu pakutud tõlgendused libisevad taiese sümboolselt kehandilt maha, osutuvad liiga lihtsaks, oma objekti madaldavaks ja trivialiseerivaks, nad ei suuda hõlmata tähistajat kogu selle detailikülluses ning kompleksuses. Tähenduste tsunami tulvab kuskilt kõrgelt üle minu peanupu, mul jääb selleni küündimiseks puudu poolsada IQ-pügalat ja paar akadeemilist kraadi.

See on nüüd see hingeseisund, mille hamletliku küsilause vormis esitatud ideaali-lähedane kirjeldus leidub ühes vanas Vello Orumetsa laulureas: „Kas nutma peaks või südant säästma?“. Jah, üks minu õudusunenägudes korduvalt nähtud olukord on saanud Artishoki raames reaalsuseks – mul on kohustus kirjutada kunstiteosest, millega mul puudub vähimgi kontakt (sh konflikt) ja seda nii esteetilisel, eetilisel, erootilisel kui ka teoreetilisel pinnal. Minu ees on kompromissitu abstraktne kunst. Siin pole grammigi sellest, mida ma inimese loomingulise eneseväljenduse puhul mõistma olen õppinud ja hindama harjunud: romantismi ja humanismi, põnevust ja pornograafiat, melodramaatikat ja vägivalda, didaktikat ja lunastuslootust, läbinähtavaid allusioone ning plakatlikke kujundeid ...

Mida teha? Tõmban hetkeks toolil hinge, surun ahastuse maha, julgustan ennast ja lähen sportlikust huvist veel ühele ringile ümber taiese. Õhk on teose ümber tähendusest paks, kuid mul pole koodi. Kogu see installatiivne lavastus töötab minu jaoks tühikäigul, paljastades minu rumalust, harimatust, fantaasiavaesust, arenemisvõimetust ning sisemist tühjust ja tühisust. Kunst on suur, aga sina, Alvar, oled väike, väeti ja vääritu! Pole sinust tähenduste taltsutajat, uljast surfarit semioosise kõrgetel lainetel! Teadvustan ja tunnistan oma allajäämist: mitte mina ei andnud hinnangut teosele, vaid teos minule. Ja see hinnang oli hävitav.

Vaarun saalist välja, nutan peatäie teatri tualetis, helistan emale, nutan veel natuke, luristan kohvikus enesehaletsuse leevendamiseks kummeliteed ja kirjutan ühe käega trükkides ning teisega pisaraid pühkides selle „eksperthinnangu“. Kui end avalikult lolliks teha, siis lõpuni, enese vastu halastust tundmata. Olgu see karistuseks endale ja õpetuseks teistele. Jäetagu juba ükskord meelde ja kuulutatagu tänavanurkadel: kunst kuulub kõigile, aga mitte igaühele!

6.–15. oktoober 2016

Eike Eplik

LAVASTUS

Skulptuuriinstallatsioon, portselan, kips, puit, kuld, erinevad materjalid

V Artishoki Biennaal

Hanno Soans

Teater N099

Topeltteatraalsus ja vaataja keha

Teater kui raam teeb oma töö. Seega jagunevad kõik siinsed taiesed staatilisteks ja ajalisteks teravamalt kui galeriis. Eike Epliku „Lavastus” toimib klassikalise installatsioonina, ent on eksponeeritud teatrikeskkonnas, ulatumas vaataja kehalist kohalolu rõhutavate või suisa illustreerivate elementidena „lavalt” parterisse ja tagasi. Siinkohal tasub kõigepealt meenutada, kuidas ajaline aspekt – mida ameerika kunstikriitik Michael Fried kutsus möödunud sajandi õndail minimalistide näitel ruumi teatraliseerituseks – tuleb mängu vaataja puhul, kes ruumist erinevaid vaateid enesesse imades loob tervikpildi teosest mitte korruga, nii nagu see oli omane kujuteldavale modernistlikule näidisteosele, vaid läbi ajalise progressiooni, läbi kogemuskestvuse, fenomenoloogiliselt. Hoolimata sellest, et Fried ja toonased modernistid mõistsid selle tekkinud installatsiooniruumi ja kogemuse kohe hukka kui ebapuhtalt sünteetilise ning lavastusliku, mis olla kujutavale kunstile loomult võõras, näitab ajaloo ironia seda, et sellest inimkogemusega pipardatud teatraalsest ruumist on viimase viiekümne aasta jooksul saanud kaasaegse kunsti meistri üks vältimatuid dominante. Epliku teos oleks teatralne ka siis, kui me teatri tema ümbert sootuks ära koristaksime. Enamik teisi siinseid teoseid samamoodi. Niipalju siis teatraalsusest kui kaasaegse kunsti teadvustamatust.

Samas on detailsemal vaatlusel just Epliku sürreaalse fragmendi esteetikaga flirtival töö mingi dramaturgiline ja autoriintensiooniliselt selgesti mõtestatud ühisosa teatriga. Teatri atribuudid on siin detailide sees – teater ja inimene, teater *versus* inimene. Justkui mingist klassikalise Kreeka skulptuuri õppevahendist laenatud antiikse hobusepea lakast kasvavad välja graatsilised käed. Justnagu teatrisaali põrandasse vajunud hobust ühendavad nõõrid mingi stafaažiga, milles kipsdraperii varjus oleks nagu riidest läbi kumamas vankrijuhi keha ja pea. Kui need lõhutud kipselemendid viitavad varjamatult traagilisele elutunnetusele, siis omamoodi juhusekoomikat ja vabade assotsiatsioonide käest kadunud mängu peegeldavad stafaaži ülejäänud, juhuslikuna mõjuvad osad: väike kollane kardin, jõulukuuse roheline haruline jalg, pesapallikurikas, blondi paruka kiharad, põrandaliistud. See ilmselget ebapüüvustunnet kandev kompositsioon laenab installatsioonile sisemist dünaamilisust ja paneb meid, kes me samas oleme silmitsi seismas teatri mõjusfääris muteeruvate portselanist „lihakäntsudega”, taas mõtlema mängu kui kõige kunstilise aluse peale.

6.–15. oktoober 2016

Eike Eplik

LAVASTUS

Skulptuuriinstallatsioon, portselan,
kips, puit, kuld, erinevad materjalid

V Artishoki Biennaal